

ПИТАННЯ ДОСТУПУ ДО ПРАВА НА РЕПРОДУКЦІЮ ТА РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ ПАРТНЕРСЬКИХ СІМЕЙ

ЯКОВЕЦЬ Ірина Станіславівна - д.ю.н., професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового Інституту права імені Князя Володимира Великого МАУП

УДК 347.63

DOI 10.32782/NP.2023.3.24

Стаття розкриває актуальність наукового дослідження теми партнерських сімей в Україні, особливо в контексті доступу до репродуктивних прав та права на репродукцію. Сучасний світ надає медичні можливості застосування допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ) різним категоріям сімей, проте ця тема потребує глибокого інтердисциплінарного дослідження перш ніж знайде своє відображення в букві закону. Автор акцентує на недостатньому висвітленні питання в науковій літературі на противагу загальності вивчення та осмислення теми.

Сім'я виступає як центральний соціальний інститут, що впливає на формування особистості, її цінності та переконання. Національна наукова думка сформувала глибоке підґрунтя для виведення поняття сім'я у площину закону. Стаття детально розглядає ці питання та наголошує на тому, що національним науковцям під час аналізу треба враховувати швидкий технологічний, медичний, євроінтеграційний та законотворчий прогреси.

В підсумку, стаття підкреслює важливість введення інституту партнерських сімей після комплексного та ґрунтовного дослідження теми, враховуючи інтереси сім'ї, права дітей та етичні норми суспільства і що право на доступ до ДРТ та репродуктивних прав має гарантуватись всім сім'ям на рівній основі та без дискримінації.

Ключові слова: право на репродукцію, репродуктивні права, допоміжні репродуктивні технології, партнерські сім'ї, євроінтеграція.

Однією з найважливіших але вкрай малодосліджених проблем в галузі медичного права є розгляд інституту сім'ї як основи для визначення прав на застосування допоміжних репродуктивних технологій (надалі – ДРТ). Сім'я виступає як основа соціального розвитку суспільства, впливаючи на його демографічні показники, соціальну толерантність і здатність суб'єктів суспільства ефективно співіснувати у суспільстві. Відповідно до цього, вважаємо що визнання сім'ї як основного суб'єкта прав на застосування допоміжних репродуктивних технологій є належним і обґрунтованим з точки зору її ролі у сучасному соціумі, адже саме в сім'ї відбувається соціалізація дитини, яка являє собою процес входження індивіда в соціальне середовище, засвоєння правил, звичаїв, соціальних норм і цінностей, зразків поведінки, притаманних певному суспільству [1, с. 190]. Використання ДРТ базується на участі спеціалізованих суб'єктів (сімей) та використанні їхніх біоматеріалів з метою запліднення і народження генетично рідних дитини або дітей. Таким чином, подальший вивчення цивільно-правового регулювання застосування ДРТ вимагає глибокого аналізу цих особливостей, особливо з урахуванням суб'єктної сторони питання.

Нагальність наукового дослідження сім'ї як носія права на ДРТ проявляється також через активні структурні ґрунтовні та безповоротні зміни, які на сьогодні зазнає інститут сім'ї, трансформацію сімейних від-

носин та переоцінку сімейних цінностей. Зокрема науковою спільнотою сформовано такі висновки, що сьогодні:

- значних перетворень зазнав інститут материнства та батьківства: доступ до ДРТ, різноманітні форми адопції і патронату над дітьми поступово розмивають минулі бінарні категорії батьківства (як дві особи різної статі), мозаїкує уявлення про батьківство й материнство новими формами (біологічним, соціальним, прийомним, сурогатним тощо) [2, с. 21];

- модернізація сім'ї як соціального інституту стосується всіх сфер шлюбних відносин і сімейної поведінки в молодіжному середовищі, вплинувши на подружні, репродуктивні і батьківські соціальні норми і установки.

- трансформація шлюбно-сімейних відносин, поступове розділення інститутів шлюбу та сім'ї, сім'ї та батьківства призвело до формування нових соціальних структур, норм, установок, статусів і ролей в шлюбно-сімейній сфері відносин [3, с.101];

- все більше виникають нові форми сімейних відносин, відповідно і типів сімей. Відбувається поступове руйнування традиційної системи гендерного поділу, послаблення дихотомізації і поляризації чоловічих і жіночих соціальних ролей; [4, с. 35];

- трансформація розуміння репродукції як природного біологічного процесу одночасно спонукає зміну і розуміння сутності сімейно-утворюючих родинних зв'язків, дозволяє все частіше розглядати їх як доступ до репродуктивних технологій [5, с. 114] тощо.

Сім'я, як важливий складовий елемент суспільства, викликає багатоаспектність та різноманітні тлумачення в юридичній літературі. Історично сформовані погляди на сім'ю датуються епохою Античності, і, незважаючи на розвиток сучасного суспільства, питання доктринального розуміння та термінологічного визначення цього явища залишаються відкритими і дискусійними. Таким чином, понятійне значення сім'ї не втрачає своєї актуальності в науковому дослідженні сьогодення.

Сім'я відзначається багатоаспектністю і глибкістю в її природі та сутності, як складової суспільства, і це відображено в думках вчених. Зокрема, М. І. Байрачна стверджує, що сім'я включає в себе практично

всі аспекти життєдіяльності суспільства та функціонує на всіх рівнях соціальної практики, від індивідуального до суспільно-історичного, від матеріального до духовного. Сім'я є важливим носієм культурних аспектів, таких як цінності, аксіологічні орієнтації, традиції, соціальні норми та правила поведінки [6, с. 57]. Отже, можна визнати, що сім'я, як складна соціокультурна та правова категорія, має науковий потенціал і вимагає інтердисциплінарного підходу до її розуміння та характеристики, особливо з урахуванням сучасного етапу розвитку сім'ї та сімейних відносин. Такий підхід підкреслює неоднозначність поглядів на доктринальне розуміння сім'ї.

Варто відзначити, що сучасні погляди вчених на роль сім'ї в суспільстві визнають її як сукупність осіб, що об'єднані шлюбом, родинними зв'язками та прийняттям дітей на виховання. На думку В. С. Гопанчука сім'я характеризується спільністю життя, інтересів та взаємною турботою [7, с. 33]. Ця концепція ґрунтується на соціальних властивостях сім'ї як ключового осередку суспільства, де сім'я виступає як індикатор, що відображає особливості функціонування та розвитку суспільства.

Підходи до розуміння суті сім'ї та сімейних відносин мають різні варіації в поглядах різних вчених. Наприклад, М. І. Байрачна, серед інших функцій, акцентує увагу на репродуктивній функції сім'ї. Вона стверджує, що функція дітонародження та відтворення населення важлива для забезпечення біологічної неперервності суспільства. Вона задовольняє потреби сім'ї у продовженні роду, виражає емоційні потреби подружжя в батьківстві та материнстві [6, с. 58]. Це означає, що реалізація цієї функції може відбуватися природним шляхом, але, в деяких випадках, коли це неможливо, суб'єкти мають право звернутися до інших законом визначених способів, таких як допоміжні репродуктивні технології.

У юридичній літературі сім'я є правовою категорією та чітко відокремлюється від соціологічного розуміння. Юридичний зв'язок між фізичними особами включає в себе правові відносини, які виникають між членами сім'ї на підставі визначених зако-

ном умов. Також звертається увага на підстави виникнення сімейних відносин, які включають в себе: а) шлюб; б) родинність; в) усиновлення та інші форми прийняття дітей, які позбавлені батьківського піклування [8]. Це підкреслює існування юридичних зв'язків між членами сім'ї і надає підстави стверджувати, що сім'я може виступати як носій прав на допоміжні репродуктивні технології.

Аналізуючи різні підходи до розуміння сім'ї, А. О. Дутко та С. Р. Мних виокремлюють так звані риси сім'ї. Серед них можна виділити: а) сім'я як об'єднання фізичних осіб, що формується природним чином; б) сім'я, заснована на вільному та рівноправному шлюбі, близькій родинності, усиновленні та інших відносинах; в) спільність духовного та матеріального життя та інтересів, спрямованих на продовження роду та виховання дітей; г) наявність взаємних прав та обов'язків між сторонами такого об'єднання [3, с. 100]. Цей підхід підкреслює, що сімейні відносини базуються не лише на цінностях, спільності інтересів, побутових аспектах, але також на наявності юридичних зв'язків, які проявляються у формі прав та обов'язків між членами сім'ї. І хоча національна вчена думка не характеризує сім'ю як носія прав на ДРТ, вважаємо, що це стало наслідком того, що відповідна категорія не становила предмет їх наукових інтересів в означеному аспекті. На нашу думку і виходячи зі змісту їх визначень вважаємо за доцільне означити, що сім'я є носієм прав на ДРТ, зокрема, тому що народження дитини також передбачає виникнення сімейних відносин та нових взаємних особистих і майнових прав та обов'язків. Також, вважаємо, що у національному науковому доробку наразі є достатня кількість проаналізованого матеріалу і сформованої наукової позиції, щоб сформулювати і закріпити визначення сім'ї на законодавчому рівні.

Термін «сім'я» широко використовується в міжнародному праві, зокрема в контексті визначення умов та заходів для захисту сімей. Проте слід відзначити, що міжнародні правові документи, зазвичай, обмежуються декларуванням загальних

принципів сімейного життя та сім'ї і не містять точних визначень відповідних термінів, пов'язаних з сімейним правом. Це може пояснюватися тим, що концепція сім'ї може різнитися від держави до держави, і навіть в межах однієї держави може варіюватися в залежності від регіону [8, 9].

Деякі дослідники також стверджують, що розуміння поняття «сім'я» не лише відрізняється в національних правових системах держав-учасниць міжнародних конвенцій, але й постійно змінюється відповідно до суспільних та культурних змін у моделях сімейного життя. Наприклад, сучасне європейське сімейне право використовує гнучкий підхід до інтерпретації сімейного життя, враховуючи нові правовідносини, що раніше не існували [10, с. 48]. У зв'язку з цим, поняття «сім'я» має змінюваний характер, і це ускладнює формулювання однозначного визначення цього терміну. Однак цей підхід надає державам автономію у регулюванні сімейних відносин відповідно до їхніх унікальних культурних та соціальних особливостей. На практиці питання про наявність «сімейного життя» вирішується на основі конкретних фактів в кожному індивідуальному випадку [10, с. 49]. Ця складність і різноаспектність розуміння інституту сім'ї та сімейних відносин, а також їхніх правових аспектів, впливає на характеристику їх правового статусу як суб'єктів права на використання ДРТ.

В національній науковій літературі є дві основні точки зору: перша вказує на те, що інститут сім'ї не лише змінюється, але й модернізується, переходячи від традиційних сімейних цінностей, де головною є сама ідея сім'ї, до цінностей, де особиста автономія стає центральним елементом, а друга стверджує, що інститут сім'ї переживає кризу і підкреслює негативні наслідки зміни шлюбно-сімейних відносин [10, с. 47].

Ми вважаємо, що відношення до модифікації сучасних сімейних відносин має бути об'єктивним та виваженим, враховуючи змінюваність суспільних відносин, розвиток науки, особливо в галузі медицини та урбанізації суспільства. Водночас варто визнати, що сучасна сім'я має свої пози-

тивні сторони, такі як рівність партнерів у сімейних відносинах, боротьба з домашнім насильством, свобода вибору партнера та форми спільного життя, можливість самореалізації, різноманітність форм сімейних відносин тощо. Власне різноманітність сімейних відносин проявляється так, що поряд зі звичним (класичним, непартнерським) різновидом (формою) сім'ї, виникають й інші види (форми) сім'ї та сімейних відносин, зокрема партнерські.

У національній площині на практиці інші форми сім'ї та сімейних відносин, зокрема партнерські знайшли своє відображення, зокрема, у новітніх законотворчих процесах. Так, у березні 2023 року у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект «Про інститут реєстрованих партнерств в Україні», як вказано у самому законопроекті він визначає правові та організаційні засади реєстрованих партнерств, правовий статус, особисті немайнові та майнові права і обов'язки реєстрованих партнерів, порядок і наслідки державної реєстрації та порядок припинення реєстрованого партнерства [11]. Створення такого законопроекту було закріплено на національному рівні в рамках розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756 «Про затвердження плану дій щодо впровадження Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки» і Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2023 рік, який було затверджено Постановою Верховної Ради України від 7 лютого 2023 року № 2910-IX [12], [13]. Положення проекту закону також відносяться до прав та основних свобод людини, які гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основних свобод [14]. Україна зобов'язана дотримуватися цих правил у рамках свого членства в Раді Європи, а також відповідно до статті 2 Розділу I «Загальні принципи» Угоди про асоціацію [15].

І попри те що даному законопроекті наразі не піднімається питання застосування ДРТ партнерським сім'ями, а основною метою цього проекту закону є регулювання відносин партнерських сімей, зокрема їхніх майнових прав, все ж вважаємо що

перед національною науковою спільнотою уже постала нагальна необхідність здійснити науково-правовий аналіз звичних (непартнерських) та партнерських сімей, як носіїв прав на використання допоміжних репродуктивних технологій.

Окремо слід звернути увагу на той факт, що в Європейському Суді з прав людини 1 червня 2023 року було винесено рішення у справі «Маймулахін та Марків проти України» (заява № 75135/14). Ця справа була подана ще у 2014 році і стосувалася порушення прав Андрія Маймулахіна та Андрія Марківа на сімейне життя через відсутність можливості зареєструвати свої стосунки та отримати права члена сім'ї, які гарантовані українським законодавством. ЄСПЛ прийняв одностаттєве рішення, визнавши, що Україна порушила права позивачів. У якості компенсації моральної шкоди суд вирішив виплатити кожному з них по 5 тисяч євро, а також відшкодувати витрати на працю адвокатів. Це рішення підтримав і український суддя Микола Гнатовський, якого призначено згідно регламенту ЄСПЛ для представлення позиції України.

Важливою частиною рішення ЄСПЛ було вказано на дискримінаційне ставлення України до ЛГБТ-спільноти при реалізації їхнього права на сімейне життя. Суд також зауважив, що Україна не надала переконливих аргументів або вагомих причин для виправдання цієї дискримінації. Суд врахував інформацію про наміри України щодо введення реєстрованого цивільного партнерства, але підкреслив, що добрі наміри не є достатніми, і Україна має реально вжити заходів для забезпечення додержання прав ЛГБТ-спільноти. У цьому контексті суд наголосив, що відмова від визнання та захисту одностаттєвих пар не має підстав у суспільному інтересі та не завдає шкоди традиційним сім'ям [16].

Таким чином питання введення реєстрованого цивільного партнерства і, як наслідок, створення партнерських сімей є вкрай нагальним для науково-практичного аналізу юридичною спільнотою в Україні спільно з науковцями з інших галузей, а саме соціології, медицини, психології,

соціального забезпечення та інших. Без належного та ґрунтовного аналізу новостворені сім'ї можуть залишитись без належного захисту від дискримінації, а певні категорії громадян та громадянок України можуть бути обмежені у доступі до репродуктивних прав та реалізації права на репродукцію.

У юридичній науці ми можемо знайти різноманітні думки та погляди щодо впливу репродуктивної медицини на інститут сім'ї та його поділ на різні типи, зокрема на партнерські та непартнерські сім'ї. На думку деяких дослідників, у сучасному світі, де спостерігається зміна сімейних форм, допоміжні репродуктивні технології швидко розвиваються, кількість одностатевих пар зростає, а суспільство стає більш толерантним до таких стосунків [17]. Інші вчені вважають, що допоміжні репродуктивні технології сприяють модернізації сім'ї та її адаптації до зміни гендерного порядку і «нормалізації» різних видів квір-сімей, що стає предметом живих дискусій у розвинених країнах [18, с. 20]. Третя точка зору вказує на те, що цілі застосування допоміжних репродуктивних технологій суттєво змінилися. Деякі вчені вважають, що головною метою зараз є подолання безплідності, як для традиційних гетеросексуальних пар, так і для одностатевих пар, які не можуть самостійно відтворювати свої сім'ї [19, с. 151].

Також важливо відзначити, що сучасна юридична наука містить різноманітні та інколи суперечливі погляди на види сімей та сімейних відносин. В науковій літературі використовуються такі поняття, як «традиційна сім'я», «нетрадиційна сім'я», «партнерська сім'я», «сімейна група», «соціально-гомогенна та соціально-гетерогенна сім'я», тощо [5; 3; 20; 21]. Деякі вчені в соціології, теології та філософії використовують термін «традиційна сім'я» для опису стародавньої форми сімейних відносин, яка сьогодні переживає зміни та може перебувати в кризі. Вони стверджують, що тенденція до толерантності призводить до зникнення розуміння нормальної традиційної сім'ї [22, с. 64]. Отже, певні дослідники дослідники розглядають «традиційну» сім'ю як

основану на шлюбі чи родинних зв'язках гетеросексуальну об'єднання осіб, які мають спільний побут, права і обов'язки, матеріальні та моральні зв'язки тощо. Вони вважають це за усталену норму, яку суспільство вважає відповідною своїм моральним, культурним та релігійним цінностям.

Проте, з огляду на вищевикладене ми бачимо, що у сучасному світі фактично існують інші види (форми) сімей і сімейних відносин, такі як одностатеві пари, партнерські сім'ї, незареєстровані шлюби, особи-одинаки тощо. Іншими словами, «нетрадиційні» сім'ї, які не відповідають усталеним у суспільстві моральним, релігійним та іншим засадам, можуть розглядатися як антиподи «традиційним» сім'ям і викликати обговорення у суспільстві [23, с. 150].

Україна на даний момент не має жодних конкретних міжнародних зобов'язань, які б зобов'язували її врегулювати в законодавстві відносини, пов'язані з партнерськими сім'ями. Проте, Європейська Комісія у своїй Стратегії рівності для осіб ЛГБТІК закликає держави-члени та Європейський Парламент підтримувати права осіб ЛГБТІК (LGBTIQ) та громадянського суспільства. У цій стратегії також зазначено, що національне законодавство 21 із 27 держав-членів ЄС визнало одностатеві пари.

З огляду на вибраний Україною євроінтеграційний шлях та шлях захисту прав людини вважаємо за необхідне, після проведення ґрунтовного аналізу всіма зацікавленими суб'єктами законодавчої ініціативи та науковою спільнотою України, створити в Україні інститут партнерських сімей та розглянути право на доступ до репродуктивних прав на права на репродукцію таким сім'ям на рівні з непартнерськими (гетеросексуальними) сім'ями. Таким чином Україна зробить справді якісні кроки для збереження генофонду, покаже справжність намірів у дотриманні прав людини та серйозність намірів у євроінтеграційних процесах, а також зробить крок до більш рівного та недискримінативного суспільства де кожен та кожна мають рівний доступ до права мати генетично рідну дитину.

Література

1. ЛГБТ-сім'ї в Україні: соціальні практики та законодавче регулювання. За ред. Г. Ярманої. Київ: Інсайт, 2012. 77 с. URL: http://www.insight-ukraine.org/uploads/files/_%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8_%D1%82%D0%B0_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B5_%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf
2. Ватрас В. А. Поняття «сім'я» у сімейному праві України. *Форум права*. 2009. №1. С. 83-91 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09vvacpu.pdf>
3. Дутко А. О., Мних С. Р. Поняття та ознаки сім'ї за законодавством України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. № 3. С. 99-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvlduv_2014_3_12
4. Білоножко Є. П. Чи є дітонародження головною функцією сім'ї? (історико-правовий та філософський аналіз проблеми). *Юридична наука*. 2013. №2. С. 33-40.
5. Ніколайчук А. І. Законодавче визначення та закріплення понять «сім'ї» та її «членів». *Європейські перспективи*. 2014. № 3. С. 113-115. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2452/Nikolaychuk_2014.pdf?sequence=2&isAllowed=y
6. Байрачна М. І. Функції сім'ї у сімейному праві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 3. С. 57-60 URL: http://www.lsej.org.ua/3_2019/15.pdf
7. Гопанчук В. С., Дзера О. В., Індинченко С. П., Савченко Л. А. Сімейне право: навч. посіб. для студентів юрид. вузів та факультетів. Київ: Вентурі, 1997. 272 с. URL: <http://pravouch.com/page/spravo/ist/ist-24--idz-ax301--nf-12.html>
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
9. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
10. Жаровська І. Олійник П. Питання статусу «нетрадиційних» дітей. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. № 22. С. 46–50.
11. Проект закону «Про інститут реєстрованих партнерств в Україні» 9103 від 13.03.2023 URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41497>
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 756-р. м. Київ «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 року» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-2021-%D1%80#Text>
13. Постанова Верховної Ради України «Про План законопроектної роботи Верховної Ради України на 2023 рік» від 7 лютого 2023 року № 2910-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2910-20#Text>
14. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
16. CASE OF MAYMULAKHIN AND MARKIV v. UKRAINE, application no. 75135/14. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fr/e#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%22001-224984%22\]\]](https://hudoc.echr.coe.int/fr/e#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%22001-224984%22]])
17. Козлов Н. І. Партнерські відносини. *Психологіс. Енциклопедія практичної психології*. URL: http://psychologis.com.ua/partnerskie_otnosheniya.htm
18. Білоножко Є. П. Філософсько-культурне навантаження понятійного апарату в сімейно-шлюбному законодавстві західноєвропейських демократів. *Юридична наука*. 2012, № 11. С. 98-106. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/26247/Bilonozhko_1.pdf?sequence=

19. Герц А. А. Права людини, сексуальна орієнтація та гендерна рівність: навчальний посібник. Київ, 2018. 326 с.

20. Історія та сьогодення адвокації реєстрованого цивільного партнерства в Україні. Громадський простір. URL : <https://www.prostir.ua/?news=istoriya-ta-sohodennya-advokatsiji-rejestrovanoho-tsivilnoho-partnerstva-v-ukrajini>

21. Качур К. Аксіологічний потенціал сім'ї у світогляді сучасної особистості. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Філософія»*. 2014. Вип. 15. С. 109-113.

22. Гора М. А. Поняття та ознаки особистих немайнових прав фізичних осіб. *Правова держава*. 2014. №17. С. 61-66. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/420534.pdf>

23. Рябченко О. В. Право фізичної особи на репродукцію (відтворення): поняття та історико-правові аспекти становлення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Вип. 30. Т. 1. 2015. С. 148-151.

SUMMARY

The article underscores the significance of scholarly research on the subject of partnership families in Ukraine, particularly in the context of access to reproductive rights and the right to reproduce. In the modern era, medical advancements allow for the application of Assisted Reproductive Technologies (ART) to various family categories. However, this topic necessitates profound interdisciplinary examination before it is codified into law. The author emphasizes the insufficient coverage of this issue in academic literature compared to the pressing need for its exploration and comprehension.

The family is portrayed as a pivotal societal institution influencing the formation of individual character, values, and beliefs. The national scholarly perspective has established a profound foundation for transitioning the concept of family into the legal realm. The article delves into these matters, highlighting that national researchers should consider rapid technological, medical, European integration, and legislative advancements during their analysis.

In conclusion, the article accentuates the importance of introducing the institution of partnership families after an exhaustive and thorough investigation of the subject. This should take into account the interests of the family, children's rights, and societal ethical standards. Furthermore, the right to access ART and reproductive rights should be guaranteed to all families on an equal footing, devoid of discrimination.

Keywords: Right to reproduction, reproductive rights, assisted reproductive technologies, partnership families, European integration.